

Essence of Bullying: Behavioural Characteristics, Bullying Circle, Anti-Bullying Laws

สาระัตถะบูลลี่: ลักษณะพฤติกรรม คนในวงจรรบูลลี่ กฎหมายต่อต้านการบูลลี่

Kanopporn Wongkalasin*

ชนบพร วงศ์กาฬสินธุ์*

Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

*Corresponding Author, E-mail: kanopporn@gmail.com

Article Info

- Received: October 8, 2024
- Revised: April 24, 2025
- Accepted: April 25, 2025
- Available online: April 26, 2025

Abstract

Bullying is formed by various components. The manifestation of bullying is not just simply exhibited through the act of teasing or verbal ridicule but along with other factors that continue to motivate the aggravation of bullying behavior and practices. Bullying is a type of aggressive behaviour that can lead to other violences which can affect bullying circles and society as a whole. Therefore this research finds that it is of significant importance to promote a clear understanding of bullying in Thailand. Hence, this article/ paper aims to study the fundamental concepts of bullying and its importance, while taking into consideration the specimens of different countries where anti-bullying laws and policies are currently implemented to alleviate and decrease bullying behavior. Bullying can be defined as aggressive behaviour which exposes other parties to hurt and harm with intention and repetition through verbal and physical actions, social bullying, and cyberbullying. A significant factor that perpetuates to reinforce bullying is the existence of bullying circles associated with the acts. Due to the increasing frequency and severity of bullying, many countries place emphasis on anti-bullying laws with strong support from the government, private sectors, universities, and schools. Various countries promote and apply the anti-bullying programmes, whereby through these programmes they have established anti-bullying laws to punish those that performed bullies. These countries include Philippines, Japan, South Korea, the USA, and EU member states. In the case of Thailand, as of the time of this research, there is no specific law for bullying, except for the application of human right laws to control those unbecoming behaviour.

Keywords: Aggressive Behaviour, Anti-Bullying, Anti-Bullying Laws, Bullying, Bullying Circle

บทคัดย่อ

บูลลี่ ก่อปรี่ขึ้นจากหลายองค์ประกอบ มิใช่เพียงเป็นการล้อเลียนหรือการกลั่นแกล้งด้วยคำพูดเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่ทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง การบูลลี่เป็นลักษณะพฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งเป็นชนวนสู่ความรุนแรงอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อกลุ่มคนในวงจรพฤติกรรมนี้กระทั่งถึงสังคมโดยรวม การรับรู้ถึงรายละเอียดของขอบเขตความหมายการบูลลี่เป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจชัดเจน บทความนี้จึงมุ่งศึกษาประเด็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่เป็นสาระสำคัญของการบูลลี่และตัวอย่างประเทศที่ใช้กฎหมายและนโยบายเพื่อการลดพฤติกรรม การบูลลี่มีนัยว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงที่แสดงออกผ่านทางคำพูดและร่างกายต่อบุคคลอื่นโดยเจตจำนงให้บุคคลนั้นเจ็บปวดหรือคับข้องใจ และเป็นพฤติกรรมกระทำซ้ำหรือย้ำการกระทำตามช่วงระยะเวลา โดยผ่านลักษณะการกระทำทั้งทางร่างกาย คำพูด สังคม รวมถึงไซเบอร์ สิ่งสำคัญของการขับเคลื่อนพฤติกรรมให้มีพลังและส่งเสริมความต่อเนื่องคือคนในวงจรการบูลลี่ ด้วยความเข้มข้นของพฤติกรรมก้าวร้าวลักษณะนี้มีมากขึ้นทั้งความถี่และความรุนแรง หลายประเทศจึงให้ความสำคัญในการแสดงถึงการต่อต้านการบูลลี่ ทั้งการสนับสนุนจากส่วนของภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย และโรงเรียน นอกจากนี้โปรแกรมต่อต้านการบูลลี่ต่าง ๆ ที่หลายประเทศพัฒนาขึ้นและนำมาใช้แล้ว ยังมีการตรากฎหมายว่าด้วยการบูลลี่ ที่แสดงถึงบทลงโทษผู้กระทำพฤติกรรมรุนแรงนี้ ดังเช่น ประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น เกาหลี สหรัฐอเมริกา และประเทศในสหภาพยุโรป สำหรับประเทศไทยยังไม่มีมาตรการเฉพาะเรื่องการบูลลี่ แต่ใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนในการกำกับพฤติกรรม

คำสำคัญ: กฎหมายต่อต้านการบูลลี่, การต่อต้านการบูลลี่, การบูลลี่, คนในวงจรการบูลลี่, พฤติกรรมก้าวร้าว

บทนำ

กลไกอะไรที่ขับเคลื่อนพฤติกรรมบูลลี่ให้ดำเนินการต่อเนื่อง และพฤติกรรมนี้มีขอบเขตอย่างไร บางสังคมเห็นความสำคัญของการลดทอนพฤติกรรมก้าวร้าวลักษณะหนึ่งที่เรียกว่า บูลลี่ โดยเห็นถึงความรุนแรงตลอดกระบวนการของพฤติกรรม กระทั่งผลของความเสียหายที่ตามมาและผลลัพธ์ที่ทิ้งไว้ระยะยาว เฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชน อนึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเลียนแบบทั้งจากครอบครัว เพื่อนในโรงเรียน และสื่อซึ่งถือเป็นห้องเรียนทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นด้วยภาวะภายในทางจิตใจของตนเองได้ด้วยเช่นกัน และถ้าพฤติกรรมถูกเสริมแรงให้แข็งแรงมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กที่เห็นว่าเป็นความสนุกสนาน ถ้าเยาวชนยังคงกระทำพฤติกรรมเป็นปกติเสียเรื่อยไป การกระทำนี้อาจเป็นวัฒนธรรมและบรรทัดฐานของสังคมได้ จึงนำไปสู่การบัญญัติกฎหมายในหลายประเทศ ทั้งนี้งานค้นคว้าเกี่ยวกับบูลลี่นั้นมักจะกล่าวถึงกรณีศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ หรือการนำเสนอแนวทางสอดแทรกแบบเรียนเพื่อทดสอบการลดพฤติกรรมบูลลี่ (Kampangkeaw, Sutdhivajano & Nirattisai, 2022; Laeheem & Sungkharat, 2022; Mangkhang, Inchaihep & Sootinan-ophat, 2021; Navanali & Fakkhao, 2021) ซึ่งนอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มเติม การศึกษานี้จึงมีเป้าหมายในการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานแต่เป็นสาระสำคัญของการบูลลี่ คือ ความหมายของการบูลลี่ เกณฑ์ลักษณะพฤติกรรม ประเภทของการบูลลี่ คนในวงจรการบูลลี่ ผลกระทบจากการบูลลี่ และกฎหมายต่อต้านการบูลลี่ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งจะกล่าวถึงการบูลลี่ที่เกิดขึ้นได้ทั่วไป และเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียน โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารขององค์กรและนักวิชาการที่ได้ทำงานเกี่ยวกับพฤติกรรมบูลลี่

ความหมายของการบูลลี่

ในคำนิยามของการบูลลี่ครอบคลุมไปถึงลักษณะและประเภทพฤติกรรม ทั้งนักวิชาการและองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับการบูลลี่ให้ความหมายไปในทิศทางเดียวกัน บางนิยามก็แสดงผลกระทบจากการบูลลี่ไว้ด้วย คำจำกัดความจึงชัดเจนโดยนัย

การแสดงพฤติกรรมบูลลี่ (Bully) ตามนิยามโดย กรมสุขภาพจิต (Department of Mental Health, 2022) คือ เป็นการกลั่นแกล้งที่แสดงออกด้วยคำพูด หรือพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อผู้อื่น ซึ่งมักเกิดขึ้นในสังคมที่มีช่องว่างระหว่างผู้มีพลังกำลัง หรืออำนาจมากกว่าแสดงออกแก่ผู้ที่อ่อนแอกว่า และมีโอกาสเกิดขึ้นซ้ำ ๆ โดยพบว่ามี การบูลลี่ในโรงเรียนและในที่ทำงาน มักนำไปสู่ปัญหาสุขภาพทางจิตใจที่ร้ายแรงในอนาคต ลักษณะการบูลลี่ในโลกที่เกิดขึ้นเป็นประจำประกอบด้วย 2 เงื่อนไข คือ การใช้กำลังกลั่นแกล้ง และเกิดขึ้นซ้ำ การบูลลี่มี 3 ประเภท ประกอบด้วย 1) การกลั่นแกล้งทางวาจา 2) การกลั่นแกล้งทางสังคม และ 3) การกลั่นแกล้งทางกายภาพ

หลายประเทศโดยเฉพาะในแถบตะวันตกให้ความใส่ใจระมัดระวังกับปัญหาบูลลี่อย่างมาก และมีองค์กรทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเพื่อต่อต้านการบูลลี่ ดังเช่น National Center Against Bullying (2023) ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของการบูลลี่ว่า เป็นการใช้ความสัมพันธ์ไปในทางที่ผิดที่ท้ออย่างต่อเนื่องและจงใจ ผ่านการย่ำทางคำพูด ร่างกาย และ/หรือ พฤติกรรมทางสังคมที่ตั้งใจให้เกิดความเจ็บปวดแก่ร่างกาย สังคม และ/หรือ จิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดบุคคลหรือกลุ่มใช้อำนาจของตนในทางที่ผิดหรือมีอำนาจเหนือกว่าคนหนึ่งหรือหลายคนโดยที่เขาไม่รู้สึกว่าจะต้องหยุดพฤติกรรมนั้น การบูลลี่เกิดขึ้นได้ทั้งต่อหน้าบุคคลและออนไลน์ผ่านอุปกรณ์และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ ซึ่งเปิดเผยตัวตนชัดเจนหรือปิดบังไว้ และโดยมากให้ความสำคัญกับปัญหานี้กับเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนหรือการบูลลี่ในสถานศึกษา

American Psychological Association (APA) ให้ข้อคิดสำคัญในกรณีนี้ไว้เช่นกัน ตามนิยามว่า การบูลลี่เกิดขึ้นด้วยเจตนาที่จะสร้างเหตุให้บุคคลอื่นเกิดความอึดอัดคับข้องใจโดยการกระทำซ้ำ ๆ คนเรามีประสบการณ์เรื่องการบูลลี่ในทุกช่วงชีวิต แต่โดยทั่วไปแล้วมักเกิดในช่วงเด็กวัยเรียน นักเรียนอาจเริ่มพบกับพฤติกรรมบูลลี่ได้เร็วตั้งแต่ช่วงก่อนเข้าเรียนและชั้นอนุบาล ถ้าปล่อยผ่านไปไม่ใส่ใจ พฤติกรรมนี้มีแนวโน้มจะเลื่อนระดับความรุนแรงและ

เพิ่มความถี่มากขึ้นเมื่อพวกเขาเติบโต (Accredited School Online, 2021) นอกจากนี้ US. Department of Education และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต ยังขยายความไปถึงพฤติกรรมคุกคามต่าง ๆ ที่เป็นทั้งการกระทำแบบเผชิญหน้า โทรศัพท์ อีเมล ห้องแชท บล็อก หรือสื่อออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ตอื่น ๆ (Dryden-Edwards, 2021) ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตที่มีความรุนแรงมากขึ้น

Olweus (2013) นักจิตวิทยาชาวสวีเดน ที่ทำงานค้นคว้าเกี่ยวกับการบูลลี่มายาวนานกว่า 25 ปี ได้ศึกษาความหมายของคำ “บูลลี่” ว่า บูลลี่เป็นส่วนย่อยหนึ่งของพฤติกรรมรุนแรงหรือพฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งนำไปสู่ความหมายทั่วไปของพฤติกรรมบูลลี่ว่า “เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความตั้งใจเพื่อทำร้ายและสร้างความอึดอัดคับข้องใจแก่บุคคลอื่น” โดยมากมักจะจัดอยู่ในรูปแบบความก้าวร้าวที่ไตร่ตรองตั้งใจ (Proactive Aggressive) ตรงข้ามกับความก้าวร้าวแบบหุนหันพลันแล่น (Reactive Aggressive) บูลลี่จึงเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวที่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะ

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับบูลลี่ในประเทศไทยมักนิยมนำคำว่า รังแก กลั่นแกล้ง ล้อเลียน แทนคำว่าบูลลี่ นิยามศัพท์ของพฤติกรรมรังแกโดย Laeheem (2014) ได้อธิบายถึง “การแสดงออก หรือการกระทำในลักษณะที่รุนแรงต่อผู้อื่นโดยมี จุดมุ่งหมายในการทำร้ายร่างกายและจิตใจ หรือทำให้บาดเจ็บทางร่างกายหรือเจ็บใจ โดยการบังคับ ชูเชิญ คุกคาม ทบตี จำกัดกีดกันเสรีภาพทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา” นอกจากนี้ Nanthanut and Musikaphan (2011) ให้ประเด็นสังเกตด้วยว่า ความแตกต่างก็เป็นประเด็นสำคัญในการถูกรังแก ไม่ว่าจะแตกต่างกันรูปร่างหน้าตา เพศ บุคลิกภาพ เชื้อชาติ วัฒนธรรม และศาสนา โดยพฤติกรรมก้าวร้าวนี้เกิดจากความต้องการแสดงอำนาจผ่านการรังแกผู้อื่นทั้งทางร่างกายและคำพูด (Anuthato, 2020)

แม้ว่าแต่ละความหมายที่ให้โดยองค์กรและนักวิชาการจะมีความน่าสนใจและขยายเพิ่มบางประเด็นต่างกันไปบ้าง แต่มีใจความหลักเดียวกัน คือ การบูลลี่ถือเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงที่แสดงออกผ่านทางคำพูดและร่างกายต่อบุคคลอื่น โดยเจตจำนงให้บุคคลนั้นเจ็บปวดหรือคับข้องใจ และเป็นพฤติกรรมกระทำซ้ำหรือย้ำการกระทำตามช่วงระยะเวลา

เกณฑ์ลักษณะพฤติกรรม

เกณฑ์ลักษณะพฤติกรรมของบูลลี่ประกอบด้วย 3 แบบ นำเสนอในรายละเอียดได้ว่า 1) การจงใจ เป็นพฤติกรรมรุนแรงที่ตั้งใจหรือมีเป้าหมายในการทำร้าย (สร้างความเจ็บปวดหรือความอึดอัดให้แก่ผู้อื่น) การทำซ้ำ เป็นพฤติกรรมด้านลบที่ตั้งใจกระทำต่อเป้าหมายหรือเหยื่อ 2) ระยะเวลาของการทำซ้ำ ซึ่งพฤติกรรมอาจไม่ได้เกิดขึ้นถี่ ๆ หรือบ่อย ๆ ก็ได้ แต่อาจเป็นช่วงเวลา เช่น แสดงการบูลลี่หนึ่งครั้งในสัปดาห์ กระทั่งสองเดือนหรือสามเดือน 3) ความไม่สมดุลในอำนาจ เป็นตัวชี้วัดในการจำแนกระดับความเข้มข้นของพฤติกรรม (Olweus, 2013)

ลักษณะของบูลลี่มีเงื่อนไข 3 แบบ คือ ตั้งใจกระทำ (Intentionality) การทำซ้ำ (Repetitiveness) และความไม่สมดุลในอำนาจ (Imbalance of Power ผู้บูลลี่และเหยื่อมีสถานะที่ต่างกันซึ่งคนบูลลี่มีสถานะที่เหนือกว่าเหยื่อ อาทิ ตำแหน่งการทำงาน ฐานะทางเศรษฐกิจ ความอาวุโส รูปร่างสรีระ เป็นต้น) ความตั้งใจในการกระทำหรือมุ่งเป้าที่จะทำร้ายหรืออีกนัยว่าเป็นการลงโทษทำร้ายผู้อื่น ความตั้งใจในการทำพฤติกรรมบูลลี่แยกเช่นรูปแบบของพฤติกรรมก้าวร้าว ที่จริงแล้วลักษณะทั้ง 3 ประการนี้เกิดขึ้นได้ทั้ง การบูลลี่แบบมีเงื่อนไขหรือการบูลลี่แบบดั้งเดิม (Traditional Bully การเผชิญหน้าที่บูลลี่ทั้งจากใช้คำพูดและใช้กำลังทางกายทำร้ายเหยื่อ) และไซเบอร์บูลลี่

พฤติกรรมบูลลี่สำหรับนักเรียน Olweus (2013) ได้จำแนกไว้เป็นการเฉพาะ คือ 1) พูดคำที่ไม่ดีและเจ็บปวดหรือล้อเลียนด้วยคำที่เลวร้ายและเจ็บปวด 2) ขับออกจากกลุ่มหรือแสดงท่าที่เมินเฉย 3) ตี เตะ ต่อย ผลักหรือขังไว้ในห้อง 4) พูดโกหกหรือแพร่ข่าวลือหรือส่งข้อความไม่ดีหรือพยายามทำให้นักเรียนคนอื่นไม่ชอบเขาหรือเธอ และ 5) การทำร้ายอื่น ๆ ลักษณะใกล้เคียงกันนี้

ถึงแม้จะมีลักษณะย่อยแตกต่างกัน แต่โดยรวมนั้นก็ยอมรับกันว่าลักษณะของพฤติกรรมบูลลี่ คือ ความก้าวร้าว ตั้งใจกระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกทั้งโดยตัวบุคคลหรือกลุ่ม ในช่วงเวลาที่กระทำนั้นเหยื่อเป็นผู้ที่ไม่สามารถป้องกันตัวเองหรือแสดงการต่อต้านได้ง่ายนัก โดย Brank, Hoetger, and Hazan (2012) ได้อธิบายลักษณะพฤติกรรมบูลลี่ไปในแนวทางเดียวกันว่า การบูลลี่เป็นความตั้งใจในการทำร้ายซ้ำแล้วซ้ำอีกหรือถูกทำร้ายโดยเพื่อนของคนที่ถูกบูลลี่เอง และเหยื่อไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือหยุดพฤติกรรมบูลลี่ของผู้อื่นที่มีต่อตนเองได้ นอกจากนี้ Hellström, Persson, and Hagquist (2015) ให้ข้อมูลว่า การบูลลี่เป็นการกระทำที่เกิดจากความตั้งใจ พฤติกรรมก้าวร้าวที่กระทำซ้ำ รวมถึงลักษณะบางประการของการไม่สมดุลทางอำนาจโดยความตั้งใจ และความไม่สมดุลทางอำนาจนี้เป็นตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ที่แยกการบูลลี่ออกจากพฤติกรรมความก้าวร้าวอื่น ๆ

เมื่อก้าวถึงการบูลลี่ในสถานศึกษา การกระทำที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ และเป็นการยากที่นักเรียนที่ถูกบูลลี่จะป้องกันตนเองได้ การที่นักเรียนถูกล้อเลียนซ้ำ ๆ ในลักษณะเลวร้ายและเจ็บปวด เช่นนี้ก็เรียกว่าการบูลลี่เช่นกัน แต่เราก็ไม่เรียกบูลลี่เมื่อมีการล้อเลียนหรือเกิดกระทำในลักษณะที่สื่อความสัมพันธ์ที่เพื่อนหรือการเล่นกันของนักเรียน 2 คน ที่มีความแข็งแรงหรืออำนาจในระดับเดียวกันแล้วมีการถกเถียงหรือสู้กัน เช่นนี้ก็ไม่ใช่เรียกว่าการบูลลี่

“เกณฑ์ดังกล่าวไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง หรือซ้ำพฤติกรรมถ้าขาดเจตนา ความตั้งใจหรือจงใจที่จะกระทำต่อเป้าหมายหรือเหยื่ออันเป็นจุดเริ่มต้นพฤติกรรมบูลลี่ นักวิจัยส่วนมากเห็นพ้องว่าบูลลี่ คือ การมีเจตนาที่จะทำร้ายและการมีอำนาจที่ไม่สมดุลระหว่างผู้ที่ทำพฤติกรรมก้าวร้าวและเหยื่อ ที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก” ตามการอธิบายของ Olweus (2013) งานวิจัยของ Chester (2018) ให้ประเด็นว่า บูลลี่ในความคิดริ้วทั่วไปคือ พฤติกรรมที่ตั้งใจหรือจงใจ การทำร้ายที่กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีก การกระทำซ้ำนี้เองที่แยกพฤติกรรมบูลลี่ออกจากรูปแบบความขัดแย้งหรือความก้าวร้าวอื่นระหว่างวัยรุ่น ทั้งนี้แม้คนบูลลี่และเหยื่อจะอยู่ในสถานะหรือมีความเข้มแข็งเหมือนกัน หรือคนบูลลี่อยู่ในระดับที่ไม่เทียบเท่าผู้ที่ถูกบูลลี่ คนบูลลี่ก็สามารถแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อเหยื่อได้เช่นกัน ในหลาย ๆ กรณีเหยื่ออาจจะมีลักษณะเด่นดีกว่าคนบูลลี่ ไม่ว่าจะจะเป็นความสามารถหรือบุคลิกลักษณะ

กล่าวโดยสรุปเกณฑ์หรือลักษณะของพฤติกรรมที่จะสามารถเรียกได้ว่าเป็นการกระทำ บูลลี่ ประกอบด้วย 1) การเจตนา จงใจ ที่จะกระทำต่อเหยื่อหรือผู้ถูกบูลลี่ โดยมีจุดประสงค์ให้เป้าหมายเกิดความเจ็บปวดไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือจิตใจ 2) การกระทำซ้ำ สม่ำเสมอต่อเป้าหมาย และ 3) การกระทำต่อเนื่อง ตลอดช่วงระยะเวลาหนึ่ง อาจเป็นระยะสั้นก็ได้ ดังเช่น 3 เดือนหรือมากกว่า และอาจแสดงพฤติกรรมทุกวัน เว้นระยะ หรือตามโอกาสโดยกระทำได้ทั้งรูปแบบการเผชิญหน้าหรือผ่านอุปกรณ์สื่อสาร

ประเภทของการบูลลี่

จากตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ของพฤติกรรม ประเภทของการบูลลี่ที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการหรือช่องทางการแสดงออก โดย Dryden-Edwards (2021) อธิบายว่า การบูลลี่เป็นพลวัตการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้กระทำกับเหยื่อ คนบูลลี่มีอำนาจเพิ่มและเหยื่อสูญเสียอำนาจ และจากการศึกษาเชิงพบว่า เป็นการยากสำหรับการโต้ตอบและเผชิญปัญหาของผู้ที่เป็นเหยื่อ และประเภทของพฤติกรรมบูลลี่ ประกอบด้วย การปะทะด้วยคำพูด (เช่น การล้อเลียน การกลั่นแกล้ง) พฤติกรรมทางร่างกาย (เช่น การทุบตี เตะ ทำลายของมีค่าของเหยื่อ ความก้าวร้าวในความสัมพันธ์ทางสังคม (เช่น การถูกละเลยออกจากกลุ่ม แพร่ข่าวใส่ร้าย) (Smith, 2014; Monks & Smith, 2006; Olweus, 1993) กระทั่งรูปแบบล่าสุดของการปะทะผ่านอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เรียกว่า ไซเบอร์บูลลี่ Farrington (1993) และ Olweus (1993) ได้จำแนกประเภทของการบูลลี่ไว้เป็น 5 ประเภท คือ

1. การบูลลี่ทางร่างกายซึ่งรวมถึง การทุบตี เตะ ชกต่อย ผลัก หรือการปะทะอื่น ๆ ในทางร่างกาย
2. การบูลลี่ทางคำพูดหรือทางวาจา คือ การใช้คำในการทำร้ายผู้อื่น ด้วยการล้อเลียนชื่อ สบประมาท ล้อเลียนเกี่ยวกับเพศ หรือ คำวิจารณ์รุนแรง กลั่นแกล้งให้รำคาญ เยาะเย้ยเหน็บแนม ล้อเลียนขบขัน การใช้คำพูดคุกคาม

3. การบูลลี่ทางสังคม เป็นการละเว้นออกจากกลุ่ม โดยใช้การคุกคามทางวาจา การแพร่ข่าวลือ และการคุกคามให้กลัวในรูปแบบอื่น ๆ

4. การโต้กลับการบูลลี่ คือ ปฏิบัติการตอบกลับของผู้ที่เคยเป็นเหยื่อ โดยการเลือกคนที่จะได้กลับ

5. การล้อเลียนต่อของมีค่าของผู้อื่น เมื่อของมีค่านั้นถูกลักขโมยหรือทำให้เสียหาย

นอกจากนี้ยังมีการขยายความที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดย Chester (2018) ได้ขยายภาพให้เห็นว่าสามารถแบ่งพฤติกรรมบูลลี่ออกเป็น 4 ลักษณะ คือ ทางร่างกาย คำพูด ไซเบอร์ และทางสังคม Wang, Iannotti, and Nansel (2009) ได้รวบรวมข้อมูลว่า นักวิจัยหลายท่านนิยามประเภทบูลลี่เป็น 4 ลักษณะ คือ ร่างกาย คำพูด ความสัมพันธ์ทางสังคม และไซเบอร์

การบูลลี่ทางสังคมอาจเป็นรูปแบบการบูลลี่ที่รู้จักกันน้อยที่สุด แต่ก็เป็นหนึ่งในรูปแบบที่พบทั่วไป และสามารถสร้างผลกระทบมากกว่ารูปแบบอื่น การบูลลี่ทางความสัมพันธ์เป็นสาเหตุของการทำร้ายโดยการทำลายความสัมพันธ์ของบุคคลจากการละเว้นออกจากกลุ่ม เช่น ไม่ถูกรวมให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมกลุ่ม หรือการแพร่ข่าวลือ การใส่ร้าย และให้ข้อมูลบิดเบือน พฤติกรรมบูลลี่ลักษณะนี้ เรียกว่า การบูลลี่ทางสังคมและอารมณ์ในทางอ้อมเนื่องจากไม่ปะทะหรือเผชิญหน้าโดยตรง

จากการค้นพบในงานวิจัยของ Crick and Grotpeter (1995) ย้ำขอบเขตของการบูลลี่เช่นกันว่า เป็นการทุบตีความก้าวร้าวทั้งทางตรงและทางอ้อมในรูปของการรังแกด้วยคำพูด คุกคามด้วยกิริยาท่าทาง และทำลายของมีค่า ถือว่าเป็นรูปแบบหลักของการบูลลี่ Jan and Husain (2015) ให้ทัศนะไปในทางเดียวกันแต่ได้เพิ่ม การแพร่ข่าวใส่ร้าย การถูกขับละทิ้งออกจากกลุ่ม การล้อเลียน และการทำให้รู้สึกด้อยค่าเป็นลักษณะการบูลลี่โดยคำพูด

การแสดงพฤติกรรมบูลลี่ที่เพิ่มขยายตัวมากขึ้นในปัจจุบันและอนาคตที่ได้รับความใส่ใจมากขึ้น คือ การบูลลี่ไม่เผชิญหน้าแต่ผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์คหรือออนไลน์ เรียกกันทั่วไปว่า ออนไลน์บูลลี่หรือไซเบอร์บูลลี่ หรืออิเล็กทรอนิกส์บูลลี่

ไซเบอร์บูลลี่

ปัจจุบันนี้หลายประเทศต่างให้ความสำคัญกับการบูลลี่ในโลกออนไลน์อย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเยาวชน ไซเบอร์บูลลี่มีขอบเขตพฤติกรรมตามที่ Tokunaga นิยามไว้ว่า “พฤติกรรมใดที่กระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อดิจิทัลโดยบุคคลหรือกลุ่มที่สื่อสารซ้ำ ๆ ด้วยความรุนแรงหรือข้อความก้าวร้าวที่มีเจตนาจะทำร้ายและทำให้เกิดความคับข้องใจแก่ผู้อื่น รูปแบบทั่วไปของไซเบอร์บูลลี่เกี่ยวข้องกับโทรศัพท์ไร้สาย (บูลลี่โดยใช้โทรศัพท์ส่งข้อความ รูปภาพหรือวิดีโอคลิป เรียกกรวมว่า การตบหน้าที่แสนสุข (Happy Slapping) หรือการใช้อินเทอร์เน็ต คือ การบูลลี่โดยอีเมล ห้องแชท ผ่านระบบส่งข้อความทันที และผ่านเว็บไซต์รวมถึงบล็อกด้วย)” การตบหน้าที่แสนสุข เป็นความสนุกกับการกลั่นแกล้งให้ผู้อื่นรู้สึกอับอายได้ (Ferrara, Ianniello, Villani, & Corsello, 2018) ไซเบอร์บูลลี่และบูลลี่แบบดั้งเดิมมีส่วนร่วมเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในส่วนที่ไซเบอร์บูลลี่มักไม่เปิดเผยตัวผู้บูลลี่ ทำให้ไซเบอร์บูลลี่มีพลังเหนือเหยื่อ และเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและสถานที่ เป็นการยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ และข้อความในออนไลน์ที่ส่งต่อได้ง่าย มีการเผยแพร่เป็นสาธารณะมากกว่าการบูลลี่แบบดั้งเดิม (Leung, Chan, Ng, & Lee, 2024) ซึ่งบางครั้งเป็นลักษณะของหลายข้อความจากคนเดียวหรือหลายคนที่ย้ำความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน

กระบวนการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ พบว่ามี 3 ระยะ ได้แก่ 1) ช่วงก่อนการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ เป็นช่วงที่มักเกิดความขัดแย้งหรือเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้รังแกไม่พอใจ รวมทั้งการหยอกล้อระหว่างเพื่อน 2) ช่วงระหว่างการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ เป็นช่วงที่เยาวชนรับรู้ว่าการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ และ 3) ช่วงหลังผ่านพ้นการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ เป็นช่วงที่เยาวชนรับรู้ว่าเป็นปัญหาสิ้นสุดแล้ว บางกรณีเจอเหตุการณ์รังแกครั้งใหม่ (Surat, 2018) แม้จะเป็นการบูลลี่ในออนไลน์แต่ลักษณะของพฤติกรรมก็ถือว่าเป็นความก้าวร้าวและมีเจตนา กระทำซ้ำต่อเป้าหมาย

หรือเหยื่อเช่นเดียวกับการบูลลี่แบบดั้งเดิมที่ต้องเผชิญหน้า เนื่องจากไซเบอร์บูลลี่ ไม่ต้องเผชิญหน้ากันจึงเป็นการยากที่ผู้ถูกบูลลี่จะตอบโต้ ด้วยคำพูดและ/หรือร่างกาย เนื่องจากไม่สามารถเห็นคนที่บูลลี่ได้ในแพลตฟอร์ม ข้อได้เปรียบนี้ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงได้ง่ายและเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นแล้ว เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการแสดงของพฤติกรรมสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) ทางคำพูด 2) ทางร่างกาย 3) ความไม่สมดุลทางอำนาจหรือความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ทางออนไลน์หรือไซเบอร์บูลลี่ ปัจจุบันแสดงพฤติกรรมนี้ผ่านทางกริยาพิฆาตด้วยข้อความโดยไม่ต้องเผชิญหน้าหรือปะทะโดยตรง หรือเรียกกันทั่วไปว่า ไซเบอร์บูลลี่ การบูลลี่ลักษณะนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นไม่ลดลง

คนในวงจรการบูลลี่

เหตุการณ์ในปัจจุบัน การทำความเข้าใจผู้ที่อยู่ในวงจรการบูลลี่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบูลลี่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะแสดงให้เห็นถึง การขับเคลื่อนของพฤติกรรมการบูลลี่ในสังคมที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และอาจกลายเป็นแบบแผนหรือวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กใน โรงเรียน หรือของผู้ใหญ่ในองค์กรการทำงาน ซึ่งมีผลการค้นคว้าที่แสดงให้เห็นชัดเจน ดังนี้

การค้นพบในงานวิจัยแสดงให้เห็นถึงการบูลลี่เป็นกระบวนการของกลุ่มซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มได้รับการจัดสรรหรือมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป คือ 1) หัวหน้าการบูลลี่ (Bully) รับผิดชอบแสดงความก้าวร้าวต่อเป้าหมาย 2) ผู้ช่วย (Assistance) เป็นผู้ติดตามช่วยเหลือคนบูลลี่และร่วมทำพฤติกรรมความก้าวร้าวต่อเพื่อน 3) คนเสริมแรง (Reinforcer) คือสมาชิกที่ให้ความใส่ใจกระตุ้นในการบูลลี่ 4) ผู้ชม (Bystander) 5) ผู้ที่ถูกบูลลี่หรือเหยื่อ (Victim) และ 6) คนที่ปกป้องเหยื่อ (Defender) (Accredited School Online, 2021) นอกจากนี้คนที่เกี่ยวข้องกับเหยื่อก็มียุทธศาสตร์ 2 บทบาท คือ 1) เหยื่อที่เป็นเป้าหมายของเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และ 2) คนที่ปกป้องช่วยเหลือเหยื่อ ทั้ง 2 บทบาทจะมีความเชื่อมโยงระหว่างคนบูลลี่ ผู้ช่วย คนเสริมแรงกับเหยื่อ และระหว่างเหยื่อกับผู้ปกป้อง (Salmivalli, Lagerspetz, Bjorkqvist, Osterman, & Kaukiainen, 1996) ในส่วนของผู้ชมนั้นก็ยังสามารถจำแนกเป็นผู้ชมหรือผู้ที่มองดูเฉย ๆ นั่นคือ ผู้ที่รู้สึกผิดและเสียใจแต่ไม่กล้าเปิดเผย และผู้ชมที่ไม่แสดงออกแต่ภายในมีความตั้งใจที่เหยื่อถูกบูลลี่โดยผู้ชมลักษณะนี้จะไม่เป็นผู้บูลลี่เสียเอง แต่มีความสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมเข้มข้นเปรียบได้กับภาพยนตร์ที่มีผู้ชม

นอกจากนี้ยังมีการจำแนกประเภทตามหน้าที่หลักโดยงานวิจัยของ Glover, Gough, Johnson, and Cartwright (2000) แยกย่อยแบบแผนพฤติกรรมที่แตกต่างระหว่างบุคคล คือ 1) คนบูลลี่ 2) คนบูลลี่-เหยื่อ 3) เหยื่อ และ 4) ผู้ที่ไม่มีส่วนร่วม และ Haynie, Nansel, Eitel, Crump, Saylor, Yu, and Simon-Morton (2001) ได้เสนอให้เห็นถึงวงจรคนบูลลี่-เหยื่อซึ่งเป็นทั้งคนบูลลี่และเหยื่อ คนบูลลี่และเหยื่อจะเปลี่ยนหน้าที่ของตนเอง บางครั้งคนบูลลี่ก็เป็นเหยื่อ และบ่อยครั้งที่เหยื่อก็ก่แสดงตนเป็นผู้บูลลี่คนอื่นเสียเอง และยังคงกล่าวเพิ่มว่า การที่เหยื่อแสดงบทบาทเป็นคนบูลลี่สิ่งนี้เป็นความสำคัญเพราะจะสามารถจำแนกบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ขนาดของโรงเรียนและบรรยากาศการเรียนรู้มีส่วนอย่างมากต่อวงจรของการเป็นเหยื่อและคนบูลลี่ แล้วจึงพบว่าผู้ปกครองมีส่วนอย่างยิ่งในวงจรของการเป็น คนบูลลี่-เหยื่อ ในช่วงต้นของชีวิต ขณะที่ช่วงการเรียนระดับสูงขึ้นไปก็จะมองว่าเพื่อนและครู เป็นปัจจัยหลักในการบูลลี่ (Jan & Husain, 2015)

คนที่เกี่ยวข้องกับการบูลลี่มี 2 ประเภท คือ 1) คนบูลลี่ (Bullies) และ 2) เหยื่อการบูลลี่ (Victims) โดยคนบูลลี่สามารถแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้บูลลี่คนอื่น ถือว่าเป็นคนบูลลี่ที่แท้จริง หรือไม่ได้เป็นคนที่ถูกบูลลี่หรือเคยเป็นเหยื่อเลย (Non-Victimised) และ 2) ผู้ที่เป็นทั้งคนบูลลี่และถูกบูลลี่ (Bully-Victims) ผู้ที่เป็นทั้งคนบูลลี่และเหยื่อโดยพื้นฐานจะมีลักษณะของการปรับตัวได้ยากเมื่อเปรียบเทียบกับคนบูลลี่ที่แท้จริง จากการศึกษาตามกรอบการเรียนรู้ทางสังคม พบว่า คนบูลลี่จะมีบุคลิกที่ใช้กระบวนการคิดในการส่งเสริมการใช้ความรุนแรง โดยมีความรู้สึกมั่นใจต่อการประทุทีก้าวร้าวและคาดหวังผลในด้านบวกจากพฤติกรรมนั้น (เช่น

ได้รับการยอมรับจากเพื่อน) มีความเห็นว่าการใช้ความรุนแรงเป็นการกระทำที่ได้รับการยอมรับ และมีทัศนคติโดยรวมในทางบวกในการใช้ความรุนแรง (Tobline, Schwartz, Gormanb, & Abou-ezzedinea, 2005) ความคิดเห็นโดยทั่วไปนั้นเชื่อกันว่า การเห็นคุณค่าในตนเองน้อยก็สามารถนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมรุนแรงได้ ซึ่งรวมถึงการบูลลี่ แต่ยังมีการศึกษาที่พบว่า การหลงตัวเองหรือความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่และมีอำนาจพอ ๆ กับ บุคลิกลักษณะทางอารมณ์ที่แข็งแกร่งต่าง (เป็นลักษณะของการขาดความเห็นอกเห็นใจและความละเอียด) มีความเชื่อมโยงกับการบูลลี่ (Menesini & Salmivalli, 2017)

นอกจากนี้เด็กที่มีบุคลิกภาพไม่มั่นใจและแสดงความไม่มั่นคงปลอดภัยจะส่งเสริมให้เกิดการบูลลี่มากขึ้น บุคลิกภาพดังกล่าวของเด็กจะเป็นเป้าหมายของการเลือกเหยื่อที่ยอมจำนน รู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยในตนเอง มีความอ่อนแอทางร่างกาย และไม่ถูกยอมรับในกลุ่ม คนบูลลี่สามารถส่งสัญญาณในอำนาจของตนไปยังคนที่เหลือในกลุ่มโดยไม่วันเกรงการเผชิญหน้า หรือทำให้ตนเองสูญเสียความชื่นชอบจากเพื่อนในกลุ่ม

โดยมากแล้วการบูลลี่พบมากในห้องเรียนขนาดเล็กมากกว่าขนาดใหญ่ ห้องเรียนที่มีลำดับชั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมบูลลี่ สถานะของเพื่อน (เช่น เป็นดาวเด่น) หรือมีอำนาจ (เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ) ศูนย์กลางนี้จะอยู่เฉพาะไม่กี่คนมากกว่ากระจายไปยังแต่ละคน Garandeau, Lee, and Salmivalli (2014) พบว่าห้องเรียนที่มีลำดับชั้นนำไปสู่การบูลลี่มากกว่าการบูลลี่นำไปสู่การแบ่งลำดับชั้น ในทางตรงข้ามห้องเรียนที่ไม่มีลำดับชั้นบรรยากาศการบูลลี่ก็ไม่เป็นที่นิยม

หน้าที่ของคนในวงจรกิจกรรมบูลลี่โดยเฉพาะกลุ่มผู้บูลลี่นั้นได้มีการศึกษาถึงปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมรังแกกันเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้จำแนกตามลำดับความสำคัญ คือ 1) ครอบครัว โดยมีประสบการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ถูกตีเมื่อทำให้คนในครอบครัวโกรธ 2) เพื่อน มีพฤติกรรมรังแกกันหรือเมื่อพบเห็นการบูลลี่คนอื่น และเมื่อเห็นเพื่อนแก้มองคนอื่นก็จะเข้าร่วมด้วยทันที 3) การเลียนแบบ บุคคลรอบข้าง ซึ่งพบเห็นในสิ่งแวดล้อมประจำวัน และ 4) สื่อต่าง ๆ ความรุนแรงจากสื่อที่นำเสนอเลียนแบบ เช่น อ่านหนังสือการ์ตูนที่มีความรุนแรงและนำมาใช้ได้จริง (Chanrod, 2022; Kitsukchit, 2016) เช่นเดียวกับกับสาเหตุของการรังแกบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนที่เกิดจากความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน ความรุนแรงจากสื่อต่าง ๆ และความคับข้องใจ (Tudkuea, Laeheem, & Sittichai, 2019) เยาวชนที่ใช้ออนไลน์ในการบูลลี่ผู้อื่นอาจไม่ได้ตระหนักถึงภัยในด้านต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปถึงคนที่อยู่ในวงจรกิจกรรมบูลลี่สามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วนคือ 1) ผู้ที่แสดงการบูลลี่ต่อผู้อื่น ประกอบด้วย หัวหน้าการบูลลี่หรือผู้ที่กระทำการบูลลี่กับเหยื่อหรือที่เป็นเป้าหมายโดยตรง รวมถึง ผู้ช่วยคนเสริมแรง และผู้ชม 2) เหยื่อ ผู้ที่เป็นเป้าหมายในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหรือผู้ที่เป็นเหยื่อนั่นเอง ทั้งนี้ในบางโอกาสคนบูลลี่ก็กลายเป็นเหยื่อ และคนเดียวกันนี้ก็แสดงบทบาทเป็นคนบูลลี่หรือเรียกว่า คนบูลลี่-เหยื่อ ได้เช่นกัน

ผลกระทบจากการบูลลี่

ผลจากการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ การถูกบูลลี่นั้นเต็มไปด้วยความเจ็บปวด คำพูดจากผู้บูลลี่ถูกทิ้งไว้เป็นรอยแผลเป็นทางใจ หลายกรณีฝังลึกจนกินเยียว การให้คุณค่ากับตนเองลดน้อยลง บางรายเลือกทำร้ายตนเอง (Department of Mental Health, 2021; Dryden-Edwards, 2021) ในกรณีของเหยื่อได้มีการศึกษาว่า เข้าสังคมได้ยาก ซ้ำร้าย และตื่นตระหนก อารมณ์ทุกข์ และได้รับความสำคัญในสังคมน้อยกว่าเพื่อนที่ไม่เป็นเหยื่อ เหยื่อยังประสบปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การถูกปฏิเสธจากเพื่อน ได้รับการยอมรับน้อย มีเพื่อนน้อยหรือไม่มีเพื่อน และมีความสัมพันธ์กับเพื่อนไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เด็กที่มีปัญหาการควบคุมอารมณ์ภายในของตนและมีพฤติกรรมช่วยเหลือสังคมน้อย มักจะถูกเลือกเป็นเหยื่อ (Olweus, 2013; Card, Stucky, Sawalani, & Little, 2008; Olweus, 1983)

ผลจากการถูกรบกวนซ้ำ ๆ ทำให้บาดเจ็บและถูกขู่ เกิดผลกระทบระยะยาวทั้งสุขภาพทางกายและใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีทักษะชีวิตหรือการจัดการกับปัญหาหากพอ จากการรายงานของเครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชน ที่ระบุข้อมูลการลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นเรื่อง “บูลลี่ กลั่นแกล้ง ความรุนแรงในสถานศึกษา” ในเด็กกลุ่มอายุ 10 – 15 ปี จาก 15 โรงเรียน พบว่า ร้อยละ 91.79 เคยถูกบูลลี่ และพบว่า ร้อยละ 68.43 มองว่าการบูลลี่เป็นความรุนแรงอย่างหนึ่ง โดยมีผลกระทบคือ คิดจะโดดจบเอาคืน มีความเครียด ไม่มีสมาธิกับการเรียน ไม่อยากไปโรงเรียน เกือบตัว และซึมเศร้าตามลำดับ (Bangkok Post, 2020) สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเผยถึงรายงานไตรมาสสี่และภาพรวมของปี 2023 ว่า เด็กและเยาวชนเคยถูกบูลลี่ร้อยละ 44.2 และเกิดขึ้นในโรงเรียนมากถึงร้อยละ 86.9 โดยพบว่า เรื่องที่ถูกกลั่นแกล้งมากที่สุด คือการล้อเลียนหน้าตาหรือบุคลิกร้อยละ 76.6 รองลงมาคือ การด่าทอหรือตอกย้ำปมด้อยร้อยละ 63.3 และการทำร้ายร่างกายร้อยละ 55.1 ที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน เป็นซึมเศร้า และอยากฆ่าตัวตาย ทั้งยังพบว่าเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งเคยคิดแค้นเอาคืนกว่าร้อยละ 42.86 ซึ่งถือเป็นสัญญาณเตือนของการนำไปสู่การก่อคดีอาชญากรรมได้ในอนาคต (Online News 7HD, 2024)

Hellström, Persson, and Hagquist (2015) แสดงให้เห็นถึงผลกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะคนที่เป็นเหยื่อเท่านั้น สำหรับนักเรียนที่เป็นทั้งคนบูลลี่และเหยื่อถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงมากที่สุด เนื่องจากคนเหล่านี้ไม่มีความผูกพันกับโรงเรียน มีความเป็ยงเบนทางพฤติกรรมมากที่สุดและได้รับการยอมรับในการแสดงพฤติกรรมลักษณะนี้อย่างมากและมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมเป็ยงเบนเช่นกัน และยังพบว่าผู้บูลลี่และเหยื่อมีโอกาสในการมีภาวะสมาธิสั้น (Attention Deficit Hyperactivity Disorder [ADHD]) คนที่ถูกบูลลี่เมื่อช่วงวัยเด็กมีความเป็นไปได้ว่าเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่มักจะขาดการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม ขณะที่คนที่เป็นทั้งผู้บูลลี่และเหยื่อในช่วงวัยเด็กอาจมีสุขภาพรวมถึงการเงินไม่ดี มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม และมีโอกาสที่จะเป็นพ่อแม่ในช่วงอายุยังน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับคนบูลลี่ที่ไม่ได้เคยเป็นเหยื่อ

จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า เพื่อนของเหยื่อซึ่งอยู่ในฐานะพยานในเหตุการณ์การบูลลี่ก็ได้รับผลกระทบในด้านลบเช่นกันโดยประมาณร้อยละ 63 ของนักเรียน มีประสบการณ์ในการเป็นพยานของการบูลลี่อย่างน้อยหนึ่งครั้งในช่วงเวลา 9 สัปดาห์ นักเรียนที่เป็นพยานในการบูลลี่มักมีความรู้สึกว่ตนก็เป็นเหยื่อร่วมด้วย เนื่องจากการร่วมมีประสบการณ์ในการบูลลี่ เหมือนได้ย้อนถึงการเป็นเหยื่อของตนเอง ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งระหว่างความต้องการที่จะหยุดการบูลลี่แต่ก็หลบเลี่ยงการกลับเป็นเป้าหมายเสียเอง (Brank, Hoetger, & Hazan, 2012; Rivers, Noret, Poteat, & Ashurst, 2009) นอกจากนี้ Rivers and Noret (2010) ยังศึกษาพบว่า พยานมีโอกาสที่จะประสบกับผลกระทบทางจิตใจ ที่นำไปสู่การฆ่าตัวตายได้เช่นกัน

ประเด็นของไซเบอร์บูลลี่มีผลร้ายรุนแรงมากกว่าการบูลลี่แบบดั้งเดิม โดยเฉพาะระดับของภาวะซึมเศร้า (Brank, Hoetger, & Hazan, 2012) เหยื่อจากไซเบอร์บูลลี่จะมีลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองน้อยลง มีระดับอาการซึมเศร้าสูงขึ้น มีปัญหาทางพฤติกรรมและอาจใช้สารเสพติด ส่งผลให้ยากต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้ที่เป็นเหยื่อการบูลลี่นี้เมื่อไปถึงสภาวะหนึ่งอาจนำไปสู่การทำลายชีวิตตนเองได้ (Ferrara, Ianniello, Villani, & Corsello, 2018)

การบูลลี่ไม่มีเพียงผลระยะยาวต่อสุขภาพ บุคลิกภาพ รวมถึงการดำเนินชีวิต ทว่ายังนำไปสู่เหตุการณ์รุนแรงขึ้นทำร้ายตนเอง ซึ่งก็มีความเป็นไปได้สูงมาก เพราะผู้ที่เป็นเหยื่อมักได้รับการเลือกจากคนบูลลี่โดยมองที่บุคลิกภาพที่ไม่ก้าวร้าวทั้งภายในคืออารมณ์ และภายนอกคือการไม่แสดงพฤติกรรมรุนแรง ฉะนั้นเมื่อถูกบูลลี่จะมีลักษณะเป็นผู้รับหรือผู้ถูกรบกวน จึงนำไปสู่ผลแห่งการยอมจำนนหรือไม่ยอมจำนนแต่ก็ไม่มีหนทางที่จะออกจากความขัดแย้งภายในจิตใจ หลายประเทศได้เห็นความสำคัญอย่างมากต่อผลกระทบเหล่านี้ จึงได้พยายามจัดทำโปรแกรมเพื่อต่อต้านการบูลลี่โดยเฉพาะในโรงเรียน และในบางแห่งก็ตราเป็นกฎหมาย เช่น รัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป

กฎหมายต่อต้านการบูลลี่

หลายประเทศพยายามหาแนวทาง วิธีการ รวมไปถึงการประกาศกฎหมายและนโยบายเพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหา ซึ่งจุดเริ่มต้นของการบัญญัติกฎหมายเริ่มมาจากการบูลลี่ในโรงเรียน อันเป็นปัญหาสำคัญยิ่งของสังคมเกาหลีใต้ประสบปัญหาอย่างมากและรุนแรงเกี่ยวกับผลกระทบของการบูลลี่โดยเฉพาะความรุนแรงทางร่างกายกระทั่งถึงการฆ่าตัวตายของนักเรียน แม้จะมีกฎหมายเฉพาะด้านบูลลี่ เช่น มาตรการตามกฎหมาย Elementary and Secondary Education Act และการลงโทษทางอาญาตามกฎหมาย Juvenile Act และ Civil Law แต่ก็ยังไม่ชี้เฉพาะไปยังโรงเรียนเท่าใดนัก จึงได้ออกกฎหมายการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน (Act on the Prevention of and Counter Measures against Violence in Schools) ที่บังคับใช้เมื่อ 30 กรกฎาคม 2004 โดยมีคณะกรรมการระดับเขตการศึกษาดำเนินงานกับปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน ซึ่งคณะกรรมการต้องมีไม่น้อยกว่า 10 คน แต่ไม่เกิน 50 คน โดย 1 ใน 3 ต้องมาจากตัวแทนผู้ปกครองโรงเรียน (Foreign Law Bureau, 2022; Kim, 2019)

กฎหมาย Network Act ที่ได้รับการแก้ไขในปี 2005 กำหนดให้ผู้ให้บริการข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider (ISP)) ที่มีคนใช้บริการข้อมูลข่าวสารตั้งแต่หนึ่งแสนคนต้องมีการตรวจสอบชื่อและเลขที่บ้านของผู้ใช้ก่อนเข้าใช้งานและมีการบันทึกข้อมูลยืนยันตัวตนไว้ เนื่องจากผู้ให้บริการข้อมูลข่าวสารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต ภาพกว้างของคำจำกัดความของกฎหมายหมิ่นประมาทขยายความไปถึงโลกไซเบอร์ด้วย ในประเทศเกาหลีใต้การหมิ่นประมาทในโลกไซเบอร์ครอบคลุมการโพสต์ข้อความที่เจตนา “ตั้งใจดูหมิ่น” โดยกฎหมายหมิ่นประมาทมีบางส่วนคล้ายคลึงกับกฎหมายการสะกดรอยตามในประเทศอื่น (Foreign Law Bureau, 2022; Hayes, 2015)

รัฐบาลญี่ปุ่นให้ความสำคัญมุ่งตรงไปยังการบูลลี่โดยประกาศกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการบูลลี่ (The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying) มีการนำมาใช้เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2013 กฎหมายนี้มีชนวนจากความแพร่หลายของพฤติกรรมบูลลี่ในโรงเรียนในช่วงปีที่ผ่านมา ดังเช่น เหตุการณ์นักเรียนฆ่าตัวตายหลังจากถูกบูลลี่โดยเพื่อนร่วมชั้นที่เมืองโอดสึ จังหวัดชิงะ กฎหมายห้ามการบูลลี่สนับสนุนโดยหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น หน่วยราชการท้องถิ่นและโรงเรียนจะเป็นผู้นำกฎหมายเพื่อใช้ในการป้องกันการบูลลี่ ทั้งนี้กฎหมายต่อต้านการบูลลี่ต้องการความร่วมมือทั้งจากเด็กและผู้ปกครองที่จะขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน ประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญอย่างมากกับกฎหมายนี้โดยมุ่งเน้นไปยังโรงเรียนและสถานประกอบการ สำหรับการกลั่นแกล้งของเด็กญี่ปุ่น กระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม การกีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังแสดงรายงานลำดับร้อยละของการกลั่นแกล้งและจำแนกลักษณะพฤติกรรมไว้อย่างละเอียด เช่น การข่มขู่คุกคาม ดูหมิ่น ล้อเลียนชื่อ การผลักรตีเตะเบา ๆ ถึงรุนแรง การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต และไม่เพียงแต่ผู้มีลักษณะเปราะบางทางกายภาพบุคลิก แต่ยังรวมไปถึงเด็กที่มีความสามารถเป็นที่น่าสนใจหรือเด็กที่ประสบความสำเร็จอีกด้วย แนวทางพื้นฐานที่นำมาใช้แก้ปัญหาคบูลลี่ในโรงเรียนคือ 1) การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อสภาพการณ์การบูลลี่ (สร้างห้องเรียนแห่งความสุขปราศจากการบูลลี่) 2) เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อป้องกันการจำแนกแบ่งแยกบุคคล (ค้นพบเอกลักษณ์ของตนเองและบุคคลอื่น) 3) เสริมสร้างมิตรภาพที่จะไม่อนุญาตให้เกิดการบูลลี่ (ยกระดับทักษะการสื่อสาร) 4) ควบคุมอารมณ์เพื่อหยุดพฤติกรรมบูลลี่ (ควบคุมอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ) (Sugimori, 2015)

ฟิลิปปินส์เป็นหนึ่งประเทศในอาเซียนที่ได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้งไว้อย่างเฉพาะ เนื่องจากตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนอย่างจริงจัง โดยทุกโรงเรียนต้องยึดปฏิบัติตามมาตรการ และระบุงการลงโทษชัดเจน กฎข้อ 4 ของกระทรวงศึกษาธิการกล่าวว่า “ทำความเข้าใจในความหลากหลายแง่มุมของโปรแกรมป้องกันการบูลลี่” คนบูลลี่ เหยื่อ และส่วนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การบูลลี่ต้องเข้ารับการเรียนรู้เกี่ยวกับกลวิธีการแทรกแซงเพื่อเสริมสร้างจิตวิทยา อารมณ์ จิตวิทยาสังคม ความอยู่ดีให้แก่พวกเขา กระทรวงศึกษาธิการยังส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้เรียนที่เคยประสบเหตุการณ์หรือเป็นพยาน

ในสถานการณ์ของการบูลลี่ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การกลั่นแกล้งและการแค้น เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ “กล้าพูดและรายงาน เพื่อยืนยันในเหตุการณ์ที่ได้เกิดขึ้นต่อเพื่อนและครูของพวกเขา รวมถึงการใช้อำนาจที่เหมาะสมในการแทรกแซง” (Montemayor, 2018)

นอกจากนี้องค์การศึกษาประเด็นทางสังคมของประเทศฟิลิปปินส์ได้อธิบายถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการกลั่นแกล้ง โดยจะสรุปและจำแนกเป็น 5 ข้อ ดังนี้ 1) รายการบันเทิง (Entertainment) ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมของผู้คนที่หลงใหลในชัยชนะ อำนาจ และความรุนแรง โดยเชื่อมั่นว่าการกระทำ ความรุนแรงเป็นเรื่องที่ยอมรับได้เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ เนื่องจากพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นสิ่งที่พบได้บ่อยในรายการโทรทัศน์ เกมโชว์ ภาพยนตร์ การ์ตูน และวิดีโอเกม อันเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดและการกระทำของผู้คนอย่างชัดเจน 2) โรงเรียน โดยโรงเรียนหรือสถานศึกษาไม่ได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้อื่นไว้เป็นบรรทัดฐาน และ 3) ปัญหาสังคม การเกิดความอิจฉาริษยา และขาดทักษะในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลหรือสังคม จนนำมาซึ่งพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง โดยข้อมูลดังกล่าวนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมบูลลี่ในเด็กและวัยรุ่นโรงเรียน และกล่าวถึงสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรม คือ เชื้อชาติ สภาพร่างกาย เพศภาวะ และศาสนา งานวิจัยเกี่ยวกับบูลลี่ในฟิลิปปินส์ให้ความสำคัญกับโรงเรียน ที่ผลการค้นคว้าแสดงให้เห็นว่าคนที่ตกเป็นเหยื่อมีจำนวนมากกว่าผู้กระทำ (Foreign Law Bureau, 2022; Sanapo, 2017; Discussion on bullying , n.d.)

สำหรับประเทศแถบตะวันตกมีการตระหนักถึงภาวะปัญหา โดยเฉพาะการบูลลี่ในโรงเรียนทั้งในสหภาพยุโรป หรือ EU และสหรัฐอเมริกา สำหรับ EU ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะหรือบทบัญญัติที่ใช้คำว่า “Bully” โดยตรง และยังไม่ได้ใช้ความหมายอื่นที่แปลความหมายเดียวกัน แต่ด้วยการกระทำและวิธีการต่าง ๆ ในการกลั่นแกล้ง การทำให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นประเด็นสิทธิมนุษยชนที่ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาคมยุโรป รวมถึงสิทธิเด็กที่ EU ได้รับรองไว้ภายใต้กฎหมายด้านสิทธิมนุษยชน Foreign Law Bureau (2022) ระบุว่า คณะมนตรียุโรปได้แนะนำ (Council Recommendation 28 June 2011 on Policies to Reduce Early School Leaving) เกี่ยวกับการวางแนวทางในการลดปัจจัยที่ทำให้เด็กออกจากการศึกษาก่อนเวลาอันสมควร ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการกลั่นแกล้งในสถานศึกษา โดยกำหนดให้สถานศึกษามี “นโยบายสำหรับแทรกแซง” โดยคำแนะนำฉบับนี้มีข้อเสนอให้สร้างความตระหนักถึงการรับรู้และการสร้างเครือข่ายร่วมกัน ทั้งผู้ปกครอง องค์กรปกครองท้องถิ่น ตัวแทนกลุ่มคนด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาระบบเตือนภัยและให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนอยู่ในความเสี่ยงก่อนที่ปัญหารุนแรงจะเกิดขึ้น

ส่วนอเมริกาได้ให้ความหมายและขอบเขตคำว่า “Bully” อย่างชัดเจน จึงมีกฎหมายเฉพาะต่อปัญหานี้ โดยแต่ละรัฐได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งแตกต่างกันไป เนื่องจากไม่มีกฎหมายระดับสหพันธรัฐ ในปี 2010 กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาองค์ประกอบเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งซึ่งมี 13 องค์ประกอบ คือ 1) ข้อกำหนดห้ามการกลั่นแกล้ง 2) คำนิยาม 3) ขอบเขตการใช้บังคับ 4) กลุ่มที่ได้รับการคุ้มครอง 5) ข้อกำหนดด้านนโยบายของแต่ละเขตการปกครอง 6) การรายงานและการสืบสวนการกลั่นแกล้ง 7) ผลที่ตามมา 8) การสื่อสารนโยบาย 9) มาตรการคุ้มครองและสนับสนุน 10) การทบทวนนโยบายส่วนท้องถิ่น 11) การให้การศึกษาระหว่างกัน 12) การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และ 13) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ทั้งนี้เพียง 10 มลรัฐ และเขตการปกครอง DC (The District of Columbia) ที่มีกฎหมายและระเบียบครอบคลุมทั้ง 13 องค์ประกอบ มาตรการเหล่านี้มุ่งจัดการกับปัญหาการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ทั้งทางร่างกายและอิเล็กทรอนิกส์ ขณะที่บางรัฐมีการแยกการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Cyberbullying) การคุกคาม (Harassment) การคุกคามในกิจกรรมรับน้อง (Hazing) และการสะกดรอยตาม (Stalking) เป็นความผิดอาญาที่ไม่ได้อยู่ในหมวดการศึกษา (Foreign Law Bureau, 2022)

Brank, Hoetger, and Hazan (2012) ได้ทำการวิจัยพบว่า ในบางสถานศึกษาที่มีบทบัญญัติและการปกป้องที่ชี้เฉพาะนักเรียน เช่น รัฐแมสซาชูเซตส์ ให้การปกป้องแก่นักเรียนและครูที่ตอบโต้การบูลลี่ รัฐเท็กซัส

ออกกฎหมายต่อต้านการบูลลี่ในโรงเรียน โดยห้ามการลงโทษนักเรียนที่ป้องกันตนเองอย่างมีเหตุผลเมื่อถูกบูลลี่ แต่ในบางรัฐ ดังเช่น รัฐคอนเนตทิคัต กำหนดจำกัดนิยามของบูลลี่ในกรณีการดำเนินการทางกฎหมายกับนักเรียน รัฐโอไอวา ประกาศให้โรงเรียนห้ามการบูลลี่ทั้งจากพนักงานและอาสาสมัครในโรงเรียน และนักเรียนทุกคน ขณะที่ รัฐเพนซิลเวเนีย ให้ความสำคัญไปที่โรงเรียนแต่ละแห่ง กฎหมายให้แต่ละโรงเรียนน่านโยบายป้องกันและต่อต้านการบูลลี่ไปใช้ เช่นเดียวกับรัฐยูทาห์ที่ให้ความสำคัญกับโรงเรียนแต่ละเขตโดยใช้ดุลพินิจในการปรับและพัฒนาใช้นโยบายพร้อมกันกับข้อมูลที่ได้จากนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และองค์กรบังคับใช้กฎหมายในท้องถิ่น

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะโดยตรงในเรื่องการบูลลี่ แต่ได้มีการปรับมาตรการทางแพ่งและอาญาใช้ในการคุ้มครองผู้เสียหายและลงโทษผู้กระทำซึ่งมีพฤติกรรมไปในทางกลั่นแกล้งหรือบูลลี่ทั้งทางวาจา ร่างกาย และไซเบอร์ ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมที่คุกคามสิทธิมนุษยชน โดยปรับใช้มาตรา 25 ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ซึ่งสรุปสาระได้ว่า ลักษณะสำคัญของการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกผู้อื่นทั้งพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนาหรือการกระทำซ้ำ ๆ หรือมีแนวโน้มเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเปิดเผยหรือไม่ ก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ ผลของการกระทำมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิส่วนบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ บัญญัติรับรองไว้ ซึ่งฐานความผิดทางอาญาครอบคลุมทั้งการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิมและทางไซเบอร์ ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 392 และ 393 กล่าวถึงการลงโทษไว้อย่างชัดเจนสำหรับ ผู้ที่ทำให้บุคคลอื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ และการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ดังนั้นแล้ว การกระทำที่เข้าข่ายลักษณะของการบูลลี่จึงพิจารณาตามมาตราต่าง ๆ ที่แสดงรายละเอียดการกระทำกำกับบทลงโทษ

อภิปราย

ความสำคัญที่แสดงให้เห็นในนิยามบ่งบอกว่าพฤติกรรมการบูลลี่นั้นต่างจากการล้อเล่นอย่างไร และนำไปสู่การสร้างโปรแกรมต่อต้านการบูลลี่ที่มีการศึกษาวิจัยก่อนการนำมาใช้ในสถานศึกษา ส่วนของการศึกษาที่น่าสนใจสำหรับประเทศไทยที่ยังไม่ปรากฏมากเท่าใดนัก คือ การศึกษาวิจัยหรือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมต่อต้านการบูลลี่ในโรงเรียนรวมถึงวิธีการและผลการดำเนินงาน ซึ่งลักษณะของโปรแกรมย่อมมีความแตกต่างจากประเทศแถบยุโรปเนื่องจากลักษณะจำเพาะของวัฒนธรรม เช่น การบูลลี่ในเอเชียมุ่งเน้นการทำร้ายจิตใจมากกว่าการทำร้ายร่างกายซึ่งต่างจากตะวันตก นักเรียนมักถูกรู้จักในชื่อที่เปิดเผยคนเห็นเหตุการณ์ทั่วไป เช่น สนามหญ้าโรงเรียน โรงอาหาร ขณะที่แถบเอเชียมักทำร้ายเหยื่อในที่ปิดที่มักไม่มีคนภายนอกกลุ่มเห็น ดังเช่น ห้องเรียน ห้องน้ำ มุมอาคาร

ประเด็นสำคัญหนึ่งของความไม่สมดุลในอำนาจซึ่งเป็นสาเหตุลักษณะหนึ่งของการบูลลี่ มิใช่ผู้บูลลี่เท่านั้นที่เห็นว่าตนมีอำนาจเหนือกว่า แต่ผู้เป็นเหยื่อเองอาจคิดว่าตนไม่มีอำนาจในด้านต่าง ๆ ตามที่ตัวเองยกมาหรือคิดไปเช่นนั้น เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ผลการเรียน สภาพครอบครัว รูปลักษณ์ ชาติพันธุ์ ฯลฯ จึงยอมจำนนและยอมรับว่า ตนเหมาะสมกับการถูกรู้จักในทางกลั่นแกล้งและเยาะเย้ยในโรงเรียนรวมทั้งบุคลากรในองค์กรการทำงาน อาจไม่ยอมรับกับการแสดงความไม่สมดุลทางอำนาจ แต่ก็ไม่รู้ว่าจะควรกระทำหรือเผชิญหน้ากับผู้แสดงพฤติกรรมนี้อย่างไร ในอีกทางเหยื่ออาจมีความเด่นในด้านดีแต่ไม่มีพฤติกรรมรุนแรงตอบโต้ จึงกลายเป็นผู้ถูกรู้จัก

นอกจากนี้สิ่งที่กระตุ้นให้พฤติกรรมเกิดความต่อเนื่อง คือ คนในวงจรการบูลลี่ ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันในทุกสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ชมหรือพยาน ไม่ว่าจะเห็นด้วยกับพฤติกรรมนั้นหรือไม่ก็ตาม ลักษณะนี้เริ่มตั้งแต่วัยเด็กในโรงเรียนถึงวัยทำงาน แต่วัยผู้ใหญ่จะมีความซับซ้อนมากขึ้น ดังเช่นที่ผู้เขียนได้ศึกษาพฤติกรรมการบูลลี่ในลักษณะหนึ่งที่จะเรียกว่า “ปิดประตูบูลลี่ หรือ Closed - Door Bully” เป็นทั้งการบูลลี่เชิงเดียวเฉพาะผู้บูลลี่กับเหยื่อ และเชิงกลุ่ม ระหว่างกลุ่มคนในวงจรการบูลลี่กับเหยื่อ ไม่ว่าจะผู้บูลลี่จะมีอำนาจบริหารเหนือกว่าหรืออยู่ในระดับชั้นเดียวกัน แต่โดยความหมายสำคัญนั้นเพื่อการทำร้ายจิตใจที่จะส่งผลกระทบระยะยาว และถือเป็นการคุกคามทางจิตใจ (Mental Harassment) ในที่ทำงาน ลักษณะเช่นนี้ต่อเนื่องมาจากการรับรู้หรือการกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อมในวัยเด็กด้วยเช่นกัน และถึงแม้บางครั้งจะมีผู้อยู่ในเหตุการณ์ที่คอยปกป้อง แต่ก็มีจำนวนน้อยและ

ไม่ได้เข้าร่วมด้วยทุกเหตุการณ์ ฉะนั้นแล้วหลายประเทศได้สร้างโปรแกรมต่อต้านการบูลลี่มาเพื่อใช้ในโรงเรียน โดยทำเป็นโปรแกรมระดับชาติที่โรงเรียนแต่ละแห่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ หรือสร้างสรรคโปรแกรมต่อต้านการบูลลี่ในโรงเรียนของตนเอง เช่น โปรแกรมคิวา (Kiva) พัฒนาโดย University of Turku ประเทศฟินแลนด์ ที่ใช้ทั่วทั้งประเทศฟินแลนด์เองและประเทศแถบยุโรป (Salmivalli, Poskiparta, Ahtola, & Haataja, 2013) หรือการใช้คำขวัญเพื่อรณรงค์ในประเทศฟิลิปปินส์ว่า “ไม่มีบูลลี่อีกต่อไป” (Bully No More) สำหรับการเผยแพร่ในสังคมและโรงเรียน นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังให้โรงเรียนนำหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการบูลลี่สอดแทรกไว้ในวิชาต่าง ๆ ที่สอนในโรงเรียนด้วย (Department of Education, 2024)

การใช้โปรแกรมอย่างจริงจังแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการบูลลี่ได้ด้วยเช่นกัน การเรียกความก้าวร้าวนี้ว่า บูลลี่ เริ่มใช้ในทางวิชาการในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 การบัญญัติกฎหมายจึงมีไม่แพร่หลายครอบคลุม หลายประเทศก็ยังไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะ ทั้งนี้การใช้โปรแกรมต่อต้านการบูลลี่ในโรงเรียนจะสร้างความเข้าใจและลดพฤติกรรมนี้ได้ตั้งแต่วัยพื้นฐาน แต่การมีกฎหมายใช้ควบคู่ก็จะช่วยลดพฤติกรรมบูลลี่ซึ่งอาจเป็นเชื้อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงอื่นลงได้

หนึ่งในแต่ละส่วนของการศึกษาอาจให้ระดับความสำคัญกับพฤติกรรมบูลลี่ต่างกัน หรือแม้แต่คนที่อยู่ในวงจรการบูลลี่เอง ดังเช่น เขี่ยย้อมเห็นถึงภัยรุนแรงและต้องการความช่วยเหลือ ทว่าคุณครูเห็นความสำคัญของปัญหานี้มากน้อยเพียงใด โรงเรียนและสังคมประเทศให้ความใส่ใจต่อพฤติกรรมการบูลลี่ในระดับใด การดำเนินงานต่อต้านการบูลลี่ในห้องเรียน โรงเรียนหรือระดับสังคมใหญ่ได้รับความสำคัญเป็นลำดับต้นหรือรองลงมา ถึงแม้การบูลลี่ในโรงเรียนจะถือเป็นพื้นฐานของการสร้างพฤติกรรมการบูลลี่สู่ผู้ใหญ่ แต่การบูลลี่ในปัจจุบันนี้ไม่เพียงเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น แต่การบูลลี่ในองค์กรการทำงานก็เป็นประเด็นปัญหาที่ควรทวีความใส่ใจและให้การรณรงค์โดยใช้โปรแกรมต่อต้านการบูลลี่หรือสร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมสุขภาพทางใจให้แก่บุคลากร

สรุป

ในวันนี้สังคมมีความล่อแหลมต่อการแสดงพฤติกรรมการบูลลี่มากขึ้น และความรุนแรงของฝ่ายบูลลี่และความอ่อนไหวของเหยื่อก็มีระดับความเข้มข้นสูงขึ้น การบูลลี่เป็นปัญหาสำคัญในสังคมโดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชน ซึ่งยังไม่ได้รับความใส่ใจอย่างจริงจังที่สวนทางกับการแสดงพฤติกรรมและผลกระทบ แม้ประเทศที่มีกฎหมายห้ามและแบบแผนในการป้องกันแต่ก็ยังคงเผชิญปัญหาอยู่เสมอเพราะการเพาะบ่มปลูกฝังมายาวนานจนเป็นปกติประพณี และสิ่งสำคัญที่สุดอีกประการคือ ยุคสมัยเทคโนโลยีที่เป็นช่องทางสำคัญของการแสดงพฤติกรรม ทั้งยังได้รับผลกระทบยาวจากร่องรอยทางดิจิทัล (Digital Footprint) อีกทั้งบริบทสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น สภาพครอบครัว เพศสภาพ ความสามารถในการเรียนรู้ ดังเช่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่เรียนร่วมในห้องเรียนหรือโรงเรียน รวมถึงการเรียนรู้จากห้องเรียนทางสังคมหรือสื่อที่มีหลายแพลตฟอร์ม ทำให้เห็นถึงตัวอย่างพฤติกรรมที่มากขึ้นเช่นกัน ประเด็นที่กล่าวมาในการศึกษานี้ไม่มีความสำคัญเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือกลุ่มเยาวชนเท่านั้น ทว่าเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในทุกกลุ่มสังคม ดังเช่น บุคลากรในองค์กรที่เผชิญกับปัญหาการบูลลี่ด้วยเช่นกัน ซึ่งไม่เพียงแต่จะมีผลกระทบต่อสุขภาพและประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน และยังมีผลต่อองค์กรโดยรวม ใน การศึกษานี้จึงได้ทบทวนงานเอกสารเพื่อขยายความการบูลลี่ทั้งใน ความหมาย ลักษณะเกณฑ์พฤติกรรม คนในวงจรการบูลลี่ กระทั่งถึงกฎหมายที่หลายแห่งพยายามพัฒนาขึ้นมาเพื่อป้องกัน ลดและหยุดพฤติกรรมนี้ รวมถึงปกป้องคุ้มครองผู้ถูกบูลลี่ และการนำเสนอประเด็นการบูลลี่เพื่อบัญญัติเป็นมาตราทางกฎหมาย แสดงให้เห็นถึงสังคมที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมนี้ หลายประเทศที่ได้ดำเนินการด้านกฎหมายไปแล้วนั้นก็สามารถนำมาเป็นแนวทางสำคัญให้ได้ประจักษ์ถึง

References

- Anuthato, A. (2020). *The factors affecting of bullying behavior of lower secondary school students* (Master's thesis). Srinakharinwirot University. Retrieved from <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/771>
- Accredited School Online. (2021). *Bullying in school*. Retrieved October 10, 2023, from <http://www.accreditedschoolsonline.org/resources/bullying-awareness-guidebook/>
- Bangkok Post. (2020). *World's 2nd highest percentage of children bullying in Thailand*. Retrieved April 11, 2024, from <https://www.bangkokbiznews.com/social/861433>
- Brank, E. M., Hoetger, L. A., & Hazan, K. P. (2012). Bullying. *Annual Review of Law and Social Science*, 8, 213–230.
- Card, N. A., Stucky, B. D., Sawalani, G. M., & Little, T. D. (2008). Direct and indirect aggression during childhood and adolescence: A meta-analytic review of gender differences, intercorrelations, and relations to maladjustment. *Child Development*, 79(5), 1185–1229.
- Chanrod, A. (2022). A study of the severity on bullying behavior among the students in secondary schools of Mueang District in Phitsanulok Province. *Journal of Local Management and Development Pibulsongkram Rajabhat University*, 2(1), 43–56.
- Chester, K. (2018). *Bullying isn't just verbal or physical – it can also be social, and this can have the worst effects*. Retrieved July 11, 2024, from <https://theconversation.com/bullying-isnt-just-verbal-or-physical-it-can-also-be-social-and-this-can-can-have-the-worst-effects-87819>
- Crick, N. R., & Grotpeter, J. K. (1995). Relational aggression, gender, and social-psychological adjustment. *Child Development*, 66(3), 710–722.
- Department of Education. (2024). *Bullying prevention: Creating an inclusive and accepting school environment*. Retrieved July 11, 2024, from <https://www.deped.gov.ph/2018/08/23/bullying-prevention-creating-an-inclusive-and-accepting-school-environment>
- Department of Mental Health. (2021). *Cyberbully*. Retrieved July 31, 2024, from <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30156>
- Department of Mental Health. (2022). *Bully*. Retrieved July 11, 2024, from <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30612>
- Discussion on bullying. (n.d.). *Social Issues of Education in the Philippines*. Retrieved January 12, 2024, from <https://thegreatmind.weebly.com/discussion-on-bullying.html>
- Dryden-Edwards, R. (2021). *Bullying*. Retrieved July 11, 2024, from <https://www.medicinenet.com/bullying/article.htm>
- Farrington, D. F. (1993). Understanding and preventing bullying. *Crime and Justice*, 17, 381–458.
- Ferrara, P., Ianniello, F., Villani, A., & Corsello, G. (2018). Cyberbullying: A modern form of bullying: Let's talk about this health and social problem. *Journal of Pediatrics*, 44(14), 1–3.
- Foreign Law Bureau. (2022). *Anti Bullying Laws*. Bangkok: Office of the Council State. Retrieved January 12, 2024, from <https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/Anti-Bullying%20Laws.pdf>

- Garandeau, C. F., Lee, I. A., & Salmivalli, C. Z. (2014). Differential effects of the KiVa anti-bullying program on popular and unpopular bullies. *Journal of Applied Developmental Psychology, 35*(1), 44–50.
- Glover, D., Gough, G., Johnson, M., & Cartwright, N. (2000). Bullying in 25 secondary schools: Incidence, impact and intervention. *Educational Research, 42*(2), 141–156.
- Hellström, L., Persson, L., & Hagquist, C. (2015). Understanding and defining bullying – adolescents' own views. *Archives of Public Health, 73*(2), 1–9. <https://archpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/2049-3258-73-4>
- Hayes, S. (2015). *The Korean Law Blog*. Retrieved January 12, 2024, from <https://www.thekoreanlawblog.com/2015/08/korea-defamation-lawyers.html>
- Haynie, D. L., Nansel, T. R., Eitel, P., Crump, A. D., Saylor, K., Yu, K., & Simon-Morton, B. (2001). Bullies, victims, and bully/victims: Distinct groups of at-risk youth. *Journal of Early Adolescence, 21*(1), 29–49.
- Jan, A., & Husain, S. (2015). Bullying in elementary schools: Its causes and effects on students. *Journal of Education and Practice, 6*(19), 43–56. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1079521.pdf>
- Kampangkeaw, N., Sutdhivajano, P. S., & Nirattisai, N. (2022). Buddhist principles and coping with cyberbullying problems in Thai society. *Journal of MCU Social Development, 7*(1), 333–347.
- Kim, H. (2019). A study on an autonomous committee for countermeasures against school violence for crime prevention. *International Journal of Criminal Study, 4*(1), 7–13. Retrieved from <https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10750815>
- Kitsukchit, P. (2016). The factors causing adolescent female bullies in secondary girls' schools in the Bangkok metropolis according to Ronald L. Akers's social learning theory. *Academic Services Journal, 27*(1), 72–80.
- Laeheem, K. (2014). Factors related to students' bullying behavior in Islamic private schools, Songkhla Province. *Srinakharinwirot Research and Development Journal of Humanities and Social Sciences, 6*(12), 14–30.
- Leung, A. N. M., Chan, K. K. S., Ng, C. S. M., & Lee, J. C. (2024). *Cyberbullying and values education: Implications for family and school education*. New York: Routledge.
- Mangkhang, W., Inchaihep, S., & Sootinan-ophat, R. (2021). Development of learning program to prevent bullying behavior in schools. *Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal, 13*(2), 119–131.
- Menesini, E., & Salmivalli, C. (2017). Bullying in schools: The state of knowledge and effective interventions. *Psychology, Health & Medicine, 22*(51), 240–253. <http://dx.doi.org/10.1080/13548506.2017.1279740>
- Monks, C. P., & Smith, P. K. (2006). Definitions of bullying: Age differences in understanding of the term, and the role of experience. *British Journal of Developmental Psychology, 24*(4), 801–821.

- Montemayor, M. T. (2018). *Why do people bully others*. Retrieved May 5, 2024, from <https://www.pna.gov.ph/articles/1041329>
- Nanthanut, S., & Musikaphan, W. (2011). Cyber-bullying among secondary and vocational students in Bangkok. *Journal of Population and Social Studies*, 19(2), 235–272. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jpss/article/view/84551>
- Navanali, N., & Fakkhao, S. (2021). The development of problem solving abilities about cyberbullying by learning activities based on problem-based learning of eighth grade students. *Journal of Educational Technology and Communications*, 4(12), 95–106.
- National Center Against Bullying. (2023). *Stop bullying by being kind – anti-bullying crusader*. Retrieved January 12, 2024, from <https://www.antibullyingcrusader.com/what-is-bullying>
- Olweus, D. (1983). Bully/victim problems in school: Facts and intervention. *European Journal of Psychology of Education*, 12(4), 495–510.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Malden, MA: Blackwell.
- Olweus, D. (2013). School bullying: Development and some important challenges. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9(1), 751–780
- Online News 7HD. (2024). *Bullying in school*. Retrieved April 10, 2024, from <https://news.ch7.com/detail/710718>
- Rivers, I., Noret, N., Poteat, V. P., & Ashurst, N. (2009). Observing bullying at school: The mental health implications of witness status. *School Psychology Quarterly*, 24(4), 211–223.
- Rivers, I., & Noret, N. (2010). Participant roles in bullying behavior and their association with thoughts of ending one's life. *Crisis*, 31(3), 143–148.
- Salmivalli, C., Lagerspetz, K., Björkqvist, K., Osterman, K., & Kaukiainen, A. (1996). Bullying as a group process: Participant roles and their relations to social status within the group. *Aggressive Behavior*, 22(1), 1–15.
- Salmivalli, C., Poskiparta, E., Ahtola, A., & Haataja, A. (2013). The implementation and effectiveness of the KiVa anti-bullying program in Finland. *European Psychologist*, 8(2), 79–88.
- Sanapo, M. S. (2017). When kids hurt other kids: Bullying in Philippine schools. *Scientific Research: An Academic Publisher*, 8(4), 2469–2484.
- Smith, P. K. (2014). *Understanding school bullying: Its nature and prevention strategies*. London: SAGE.
- Sugimori, S. (2015). *Anatomy of Japanese bullying in Japan: Bullying prevention: How to interpret the anti-bullying act*. Retrieved January 13, 2024, from https://www.childresearch.net/papers/school/2015_01.html
- Surat, P. (2018). *Cyberbullying in socio-cultural dimensions: Case study of generation Z among Thai youths (Doctoral dissertation) Srinakharinwirot University*. Retrieved from <http://bsris.swu.ac.th/thesis/55199120019RB8992555f.pdf>
- Tudkuea, T., Laeheem, K., & Sittichai, R. (2019). A study of problems and causes for cyberbullying behaviors among secondary school students in the three southern border provinces. *Parichart Journal*, 32(2), 157–197. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/article/view/146814/155200>

- Toblina, R. L., Schwartz, D., Gorman, A. H., & Abou-ezzeddine, T. (2005). Social-cognitive and behavioral attributes of aggressive victims of bullying. *Journal of Applied Developmental Psychology, 26*(3), 329–346.
- Wang, J., Iannotti, R. J., & Nansel, T. R. (2009). School bullying among adolescents in the United States: Physical, verbal, and cyber. *Journal of Adolescent Health, 45*(4), 368–375. Retrieved from [https://www.jahonline.org/article/S1054-139X\(09\)00138-4/fulltext](https://www.jahonline.org/article/S1054-139X(09)00138-4/fulltext)

